

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ЗАКОНОДАВЧИЙ РЕГУЛЯТОР ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Гузенко О. П., канд. екон. наук, доцент

Донецький юридичний інститут МВС України, м. Кривий Ріг

Вітчизняний банківський сектор потребує змін враховуючи ті проблеми, які уповільнюють його розвиток. Одним із напрямків покращення ситуації має стати процес підвищення дієвості вже існуючих законодавчих регуляторів. Мається на увазі посилення фінансової моніторингової складової за додержанням вимог законодавчого регулятора та виконання поставлених стратегічних завдань майбутнього розвитку банківських установ..

Ми вважаємо, що фінансовий моніторинговий сегмент має стати одним з ключових елементів стратегічної позиції сучасного банку. Така теза підкріплюється наступними подіями в практичній діяльності банківських установ.

По – перше, відсутність стабільності в забезпеченні виконання зобов'язань банківською установою перед вкладниками з боку банків.

По – друге, недосконала політика пропозиції кредитних ресурсів, які мають доволі значний платний сегмент по відношенню до реальної спроможності клієнта як в контексті юридичних, так і фізичних осіб..

Аналогічну позицію висловлюють у своїй праці В. В.Коваленко та Н. В. Радова [1] і звертають увагу на те, що «...одним з важливих завдань функціонування банківських установ має стати фінансовий моніторинг, який здатен своєчасно визначити існуючі негативні чинники та запобігти ризиків стратегічної позиції і тактичних подій ». Науковці вважають, що моніторинг фінансової стабільності сучасних банківської установи має бути частиною наглядових функцій вищого менеджменту, тобто первинної ланки управління. Основна його мета має полягати у додержанні вимог законодавчого регулятора та своєчасному усуненню проблем, які виникають в секторі депозитних та кредитних операцій.

Доцільно відмітити, що фінансовий моніторинг банківських установ має доволі змістовне законодавче підґрунтя. В його основу покладено Постанова Національного банку України «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу», яка була прийнята 26.06.2015року за № 417[2]. Необхідність прийняття даного законодавчого регулятора була обґрунтована законодавцем наступним чином : з метою забезпечення реалізації вимог Закону України «Про запобігання та

протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», відповідно до статей 7, 55, 56 Закону України «Про Національний банк України», статті 63 Закону України «Про банки і банківську діяльність».

У статті 1. даного Положення НБУ законодавець окреслив коло виконавців віднісши до їх складу наступних суб'єктів: банки, відокремлені підрозділи банків, платіжні організації та членів/учасників платіжних систем, що є банками, філії іноземних банків (далі – банки).

При цьому позитивним є той факт, що законодавець дав чітку відповідь на питання який зміст варто вкладати в поняття «моніторинг ризиків клієнтів» та запропонував тлумачити дане поняття як «...процес відстеження критеріїв ризиків клієнтів за результатами вивчення клієнтів, що проводиться з метою своєчасного виявлення змін ризику за географічним розташуванням держави реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передавання (отримання) активів, ризику за видом товарів, послуг, ризику за типом клієнта, у тому числі з урахуванням здійснення ними ризикових фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу та їх регулярності, для здійснення переоцінки попередньо встановлених рівнів ризиків клієнтів».

Враховуючи ключові моменти Положення НБУ законодавець протягом останніх п'яти років вніс зміни відповідно до сучасної ситуації в банківській діяльності. Так законодавець регулярно підвищує вимоги до ідентифікації банками операцій, що підлягають фінансовому моніторингу.

У 2017 році до Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління НБУ від 26.06.2015 р № 417. Такі дії відбулися шляхом внесення низки змін, що посилюють контроль за проведенням операцій. Одним з ключових нововведень стало уточнення позиції щодо ризику орієнтованого підходу банків при здійсненні аналізу фінансових операцій клієнтів. При цьому законодавець пропонує банкам розуміти під категорією «ризик-орієнтований підхід» наступний зміст:

загальноприйнята практика Європейського Союзу; відповідність міжнародним стандартам у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів;

визначена банком система з управління ризиками легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом/фінансування тероризму;

застосування відповідних заходів, що забезпечують ефективну мінімізацію ризиків.

У 2019 році законодавець уточнює поняття для проведення фінансового моніторингу щодо юридичних осіб-нерезидентів. Мається на увазі внесення змін пунктом 2 розділу I, який підкріплено Постановою Національного № 58 від 02.04.2019 [3]. У відповідності з даними змінами пропонується визначати поняття «компанія-оболонка»: юридична особа-нерезидент, яка не здійснює фактичної господарської діяльності в країні реєстрації (відсутні достатні активи та/або працівники для здійснення відповідного виду господарської діяльності) та/або структура власності якої не дозволяє встановити реальних кінцевих бенефіціарних власників (контролерів).

Таким чином, фінансовий моніторинг, який проводиться комерційними банками має законодавче підґрунтя, постійно оновлюється та забезпечує функціонування банківської діяльності на більш якісному рівні. Крім того встановлюються правила діяльності аудиторів банку із врахуванням поточної ситуації у фінансовому секторі країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Коваленко В.В., Радова Н.В. Моніторинг фінансової стабільності банківської системи України Гроші, фінанси і кредит: східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Випуск 2 (19) С. 321-330.

2. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: Постанова НБУ від 26.06.2015 за № 417. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0417500-15>.

3. Про затвердження Змін до Положення про здійснення банками фінансового моніторингу. Постанова НБУ від 02.04.2019 № 58. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0058500-19#n2>